

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 289

van **IMADE ANNOURI**

datum: 29 januari 2024

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Huishoudelijke houtstookinstallaties - Impact op luchtkwaliteit

Tijdens de koude dagen hoorde ik veel klachten over houtstook in woonwijken in de regio Antwerpen, waar de luchtkwaliteit vaak al erg slecht is. Het aantal mensen dat een haard, hout- of pelletkachel gebruikt, neemt toe en daarmee ook de hinder die burens er moeten bijnemen. In sommige wijken hangt een permanente smog. Burens die daar (gezondheids)hinder van ondervinden, worden van het kastje naar de muur gestuurd. En finaal is er geen enkele instantie die kan helpen want het wettelijke kader ontbreekt om de hinder onder controle te krijgen.

Het laatste voortgangsrapport van het Vlaams Luchtbeleidsplan liegt er niet om: de uitstoot van vervuilende stoffen als gevolg van houtstook is heel erg toegenomen. In Antwerpen is de uitstoot van organische massa zelfs nog hoger dan bij de start van de metingen (2016). Ook de toename van paks met meer dan 50% ten opzichte van 2019 is problematisch (paks: polycyclische aromatische koolwaterstoffen). Sensibilisering alleen lijkt niet voor de nodige trendwijziging te zorgen.

1. Graag een overzicht van het aantal klachten dat door de Vlaamse diensten en het kabinet van de minister is ontvangen over hinder door houtstookinstallaties van september 2020 tot nu (per maand).
2. Heeft de minister zicht op het aantal klachten/dossiers over houtstook dat bij andere instanties is terechtgekomen (lokale politie, burenbemiddeling, vrederechter)? Graag een overzicht van september 2020 tot nu (per maand). In hoeveel gevallen werd er gevolg gegeven aan de klacht en/of werd er een proces-verbaal opgemaakt?
3. Heeft de minister vragen ontvangen van of overleg gehad met het Antwerpse stadsbestuur over die problematiek? Graag een overzicht van de concrete vragen en afspraken.
4. Wat is de stand van zaken van volgende actie uit het Vlaams Warmteplan 2025: "Conform de Beleidsnota Energie 2019-2024 ontwikkelen we tegen het najaar van 2022 een databank die voor zoveel mogelijk gebouwen gegevens over de gebruikte verwarmingstechnologie bevat?"

Indien deze actie nog niet is uitgevoerd: wat is daar de reden voor? Wat is de nieuwe timing voor de actie en hoe werd die nieuwe timing vastgelegd?

5. Graag een overzicht van het aantal haarden, hout- en pelletkachels (incl. centrale verwarmingsinstallaties die werken op een hout/pelletkachel) over heel Vlaanderen

van september 2020 tot nu (per type). In hoeveel procent van de gevallen is dat een aanvullende verwarmingsbron?

6. Wat is de gemiddelde levensduur van een houtstookinstallatie in Vlaanderen (per type)?
7. Veel inwoners gaan zelf aan de slag met een fijnstofmeter. Het platform 'Samen voor gezonde lucht' geeft daarvoor de nodige instructies. Het dataportaal op de website geeft de metingen weer van burgermeetpunten.
 - a) Worden die data meegenomen in de analyses van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)? Waarom wel/niet?
 - b) Wat kunnen burgers zelf doen met die data?
 - c) Kunnen burgers terecht bij de VMM voor hulp bij de interpretatie van (afwijkende) meetgegevens?
8. Wanneer de gemiddelde gemeten fijnstofconcentratie in Vlaanderen tijdens de laatste 24 uur te hoog is en er geen verbetering voorspeld wordt, geeft de VMM een stookadvies. Het feit dat met gemiddelde metingen wordt gewerkt, is erg problematisch voor de regio Antwerpen waar de luchtkwaliteit structureel slechter is.

Zal het stookadvies worden verfijnd naar regionaal niveau? Zo ja, zijn daar concrete plannen voor?
9. Welke initiatieven zijn er de voorbije jaren door de Vlaamse administratie genomen om de gezondheidssimpact van houtstook in kaart te brengen, zowel voor het binnenklimaat als voor de omgeving buiten (impact op burens)?
10. Waar kunnen burgers terecht indien ze ongerust zijn over de gezondheidssimpact door houtstook?
11. Ventilatie-eisen zijn wettelijk vastgelegd. Als gevolg van de geur- en gezondheidshinder door houtstook zijn er mensen die de ventilatie-openingen en -roosters van hun goed geïsoleerde woningen sluiten of permanent dichtstoppen. Dat heeft dan weer nefaste gevolgen op het binnenklimaat.

Is de minister op de hoogte van die problematiek? Welke oplossingen heeft zij daarvoor?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (220), Zuhair Demir (289)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 289 van 29 januari 2024

van **IMADE ANNOURI**

1-2. Voor wat het preventieve gezondheidsbeleid betreft, zijn de medisch milieukundigen van de Vlaamse Logo's het eerste aanspreekpunt bij milieugezondheidskundige vragen van burgers. Zij hebben in 2020, 2021 en 2022 respectievelijk 20, 11 en 17 meldingen over houtstook geregistreerd. Dat kunnen zowel vragen als klachten geweest zijn. De rapportering hiervan gebeurt jaarlijks. De meldingen van 2023 worden pas eind maart 2024 verwerkt en kunnen dus nog niet meegegeven worden. Hierbij dient te worden opgemerkt dat klachten over houtstook vaak in de eerste lijn binnenkomen bij de lokale politie of de milieudienst van de gemeente.

Een volledig overzicht van het aantal klachten geven, is dan ook niet mogelijk omdat die via verschillende kanalen binnenkomen. Er bestaat momenteel geen centraal systeem of meldpunt voor de registratie, opvolging en behandeling van hinderklachten, waaronder hinder van houtstook. Het Departement Omgeving is zeer recent gestart met een onderzoeksopdracht voor het uitwerken van een gezamenlijk klachtenbeheersysteem rond hinder en mogelijke overtredingen inzake milieu, ruimtelijke ordening en natuur. De realisatie en implementatie van dergelijk systeem zou op termijn ook beter zicht kunnen geven op het aantal klachten rond houtstook.

De mate waarin de Vlaming hinder ondervindt van houtstook kan wel afgeleid worden uit de schriftelijke leefomgevingsonderzoeken of hinderbevragingen die het Departement Omgeving periodiek (om de 3 tot 5 jaar) uitvoert en waarin gepeild wordt naar de hinder die de Vlaming ondervindt van geluid, geur en rook. Hieruit blijkt dat de hinder van rook uit schoorstenen (voornamelijk ten gevolge van houtstook) is toegenomen van 4,3% in 2001 tot 10,4% in 2018. De resultaten van het schriftelijk leefomgevingsonderzoek van 2023 zullen weldra beschikbaar zijn.

In het kader van de Green Deal Huishoudelijke Houtverwarming die liep van 2018 tot 2022 werden diverse acties uitgevoerd gericht op het aanpakken van de hinderproblematiek van houtstook. Een belangrijke actie richtte zich op het verbeteren van de aanpak van hinderklachten. Dat heeft onder meer geleid tot de opmaak van nieuwe stappenplannen voor de aanpak van hinder van houtrook: een [stappenplan particulieren](#) dat burgers begeleidt bij de belangrijkste stappen die ze kunnen ondernemen om tot een oplossing te komen en een [stappenplan lokale toezichthouders en politie](#) dat stap voor stap de behandeling van de klachten rond hinder van houtkachels begeleidt. In voorbereiding van deze actie werd een uitvoerige bevraging van lokale besturen, politiezones en intergemeentelijke verenigingen uitgevoerd over de aanpak in steden en gemeenten van hinder afkomstig van huishoudelijke houtstooktoestellen. Uit de antwoorden bleek dat het aantal klachten over hout- en kolenkachels, haarden en ketels voor binnenverwarming dat jaarlijks ontvangen wordt door lokale besturen erg uiteenloopt (gaande van geen klachten tot meer dan 30 klachten per jaar (bevraging voorjaar 2020)). Dit heeft richtinggevend cijfermateriaal opgeleverd, maar gaf geen volledig beeld van de situatie.

Verder is in het kader van de Green Deal een analyse gemaakt van de rechtspraak m.b.t. hinderklachten van houtstook die door vrederechters werden behandeld. Naar aanleiding van dit onderzoek werd in 2023 een leidraad voor vrederechters opgesteld en onder de aandacht van de vrederechters gebracht. De leidraad moet vrederechters

beter in staat stellen om de hinderproblematiek van houtstook beter te objectiveren en oplossingsgericht te benaderen.

3. Er was geen specifiek overleg over hinderklachten over houtverbranding met het Antwerpse stadsbestuur.
4. De databank Verwarming zal tegen april 2024 volledig operationeel zijn. De databank combineert de bestaande gegevens uit de EPB-aangiften, de energieprestatiecertificaten en premies voor energiebesparende maatregelen om tot een oplistings te komen van de verwarmingssystemen per gebouw in Vlaanderen. Indien geen enkele van de vermelde informatiebronnen beschikbaar is voor een bepaald gebouw, dan worden de elektriciteits- en gasverbruiken gebruikt om, in het kader van macro-analyses, een inschatting te maken van het aanwezige verwarmingssysteem.
5. Er is momenteel geen registratiesysteem van alle houtstooktoestellen voor handen. Momenteel wordt de informatie over de samenstelling van het kachelpark in Vlaanderen verkregen via periodiek uitgevoerde bevestigingen. De laatste bevestiging die peilde naar de samenstelling van het Vlaamse kachelpark dateert van 2019. Op basis van de resultaten van de bevestiging werden toen onder meer volgende conclusies getrokken:
 - o 21% van de Vlaamse huishoudens maakt gebruik van hout als brandstof. Het gebruik van hout is hoger in landelijke gebieden. Hout wordt bijna uitsluitend in huizen gestookt. Vaak gaat het om oudere huizen die eigendom zijn van de bewoner.
 - o Hout wordt vooral gestookt als bijverwarming; voor de gezelligheid. Een minderheid van 20% van de houtstokers stookt hout als hoofdverwarming.
 - o Het totale kachelpark in Vlaanderen wordt geraamd op meer dan 700.000 toestellen.
 - o Het kachelpark bestaat voornamelijk uit kachels die hout verbranden. Kachels die pellets verbranden, komen veel minder vaak voor. Vooral inbouwtoestellen zijn populair.
 - o Het kachelpark in Vlaanderen is vrij oud. De gemiddelde leeftijd van een kachel bedraagt 13 jaar.

Steunend op onder meer de resultaten van de periodieke bevestigingen naar de samenstelling van het houtkachelpark en het houtverbruik wordt het aantal huishoudens met energiedrager hout als hoofdverwarming en bijverwarming door het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) ingeschat bij de opmaak van de Energiebalans Vlaanderen.

Hierin zijn volgende evoluties tussen 2015 en het meeste recente rapporteringsjaar 2022 waar te nemen:

- o het aantal huishoudens met energiedrager hout als hoofdverwarming is meer dan verdubbeld tussen 2015 en 2022: van ca. 46.000 in 2015 tot ca. 111.000 in 2022;
 - o het aantal huishoudens met energiedrager hout als bijverwarming neemt lichtjes af van ca. 562.000 in 2015 tot ca. 492.000 in 2022.
6. In de bevestiging die de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in 2019 liet uitvoeren naar het Vlaamse houtkachelpark werd onder meer gevraagd naar de leeftijd van de in gebruik zijnde houtstookinstallaties. Hieruit blijkt dat de gemiddelde leeftijd sterk afhankelijk is van het type toestel. Openhaarden zijn de oudste houtstooktoestellen bij de Vlaamse houtstokers, en pelletkachels en -ketels zijn gemiddeld de jongste toestellen. De gemiddelde leeftijd van een houtkachel (inbouw/vrijstaand) bedroeg ca. 14 tot 15 jaar. De gemiddelde leeftijd van een pelletkachel bedroeg 8 jaar. Een gemiddelde leeftijd is echter niet te vergelijken met een gemiddelde levensduur. Op basis van de (gecorrigeerde) leeftijdsverdelingen uit de bevestiging stemt de

gemiddelde leeftijd van 14 tot 15 jaar voor een houtkachel overeen met een gemiddelde levensduur van 25 tot 30 jaar en stemt de gemiddelde leeftijd van 8 jaar voor een pelletkachel overeen met een levensduur van ca. 15 tot 20 jaar.

7. a) Het 'Samen voor zuivere lucht'-platform is een initiatief van de VMM met ondersteuning van verschillende partners waaronder ook het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Op het platform maken de partners praktijkvoorbeelden beschikbaar voor lokale besturen en hun inwoners. Het platform wil lokale besturen inspireren om meer lokale acties te ondernemen, al dan niet via burgerparticipatie. Onder de mogelijke acties valt ook het opzetten van aanvullende sensormetingen, die de VMM zoveel mogelijk samenbrengt in het dataportaal. De VMM gebruikt deze metingen om de lokale context beter te kunnen duiden bij het beantwoorden van vragen van lokale besturen en burgers. Daarnaast wordt bekeken in welke mate de sensormetingen kunnen geïntegreerd worden om bv. de *real time* modellen van de VMM te verbeteren. Hiertoe voerde de VMM in het LIFE VAQUUMS-project de grootste Europese vergelijking van goedkope luchtkwaliteitssensoren ooit uit, omdat een gedetailleerde kennis van de performantie van deze goedkope toestellen noodzakelijk is om gegevens op een wetenschappelijk correcte manier te integreren met de referentiemetingen van hoge kwaliteit. Daaruit bleek dat stofsensoren goed kunnen presteren voor de PM_{2,5}-fractie mits rekening gehouden wordt met de invloed van luchtvochtigheid. Voor de PM₁₀-fractie zijn de toestellen onbruikbaar. In navolging vergelijkt de VMM nu permanent de meest gebruikte stofsensor met de referentiemetingen op 7 locaties in Vlaanderen, met name om accuraat luchtvochtigheidseffecten te capteren. Samen met het VITO wordt bekeken hoe de metingen in onze modellen geïntegreerd kunnen worden. Tenslotte bleek uit het VAQUUMS-project ook dat NO₂-sensoren een doorgedreven kalibratie en ruisvrije elektronische circuits vereisen. De inzetbaarheid daarvan ligt momenteel buiten het bereik van burgerwetenschappers. De VMM coördineerde daarom een City of Things-project rond deze sensoren en bouwt daar nu op verder in het LIFE CityTRAQ-project met als doel kwalitatieve stedelijke sensornetwerken uit te rollen ter ondersteuning van een datagedreven lokaal beleid. Antwerpen, Gent en Brugge zijn partner van dit project en treden op als piloot voor de stedelijke sensornetwerken.
- b) De 'Samen voor zuivere lucht'-website geeft onder de rubriek 'zelf meten' aan welke experimenten burgers of lokale besturen zelf kunnen uitvoeren met de verschillende soorten sensoren. Zo raadt de VMM vaak aan om stofsensoren in te zetten om hinderklachten rond houtstook te objectiveren. Daarnaast stelt de website ook experimenten voor rond wegenwerken, ventilatie e.d. Heel concreet biedt het 'Samen voor zuivere lucht'-dataportaal veel bijkomende functionaliteiten aan de burgerwetenschappers. Zo geeft het portaal de gebruiker automatisch toegang tot een vergelijking tussen verschillende sensoren, daggemiddelde met kleurcode op een kalender, gemiddelde dagprofielen en een kadering ten opzicht van andere sensoren binnen een straal van 10 km. De referentiemetingen van de VMM worden ook opgenomen in deze vergelijkingen. Op die manier krijgen de burgerwetenschappers een zicht op de kwaliteit van hun eigen metingen en kunnen ze lokale patronen onderscheiden die mogelijk duiden op een lokale bron.
- c) De 'Samen voor zuivere lucht'-website biedt al heel wat handvaten aan burgers om zelf meetgegevens te interpreteren zoals een logboek, richtlijnen en voorbeeldexperimenten. De aard van de metingen en het gebrek aan kennis over de lokale context maken een interpretatie op afstand door experts van de VMM vaak moeilijk. Het is daarom belangrijk dat burgers met hun klachten zich in de eerste instantie richten tot de milieudienst van hun gemeente of stad die het dichtst bij hen staat.

8. Er zijn geen plannen om vanuit de Vlaamse overheid een stookadvies te geven wanneer de smogdrempels overschreden worden in een stad of een regio kleiner dan Vlaanderen. Fijnstofsmogepisodes doen zich immers (meestal) voor op grotere ruimtelijke schaal, dikwijls zelfs groter dan het landsniveau. Ook naar communicatie toe is het moeilijk uit te leggen dat er stookadviezen zijn in de ene maar niet in de andere stad of regio. Ook wanneer de smogdrempels (net) niet overschreden worden, kan houtstook immers zorgen voor hinder.
9. In 2021 heeft de Partnerorganisatie Milieugezondheidszorg op vraag van het Departement Zorg een interventiestudie uitgevoerd: "[Van een traditioneel naar een bewust beter gebruik van houtkachels](#)". In deze studie werd de impact van beter stookgedrag onderzocht op (1) de luchtkwaliteit in en rondom de woning, (2) de interne blootstelling aan schadelijke stoffen bij de bewoners, en (3) op de gezondheid van de bewoners. Andere overheidsinstanties namen deel aan de stuurgroep van deze studie en de resultaten uit het onderzoek worden in ons gezondheidkundig advies gebruikt.

In de voorbije Vlaamse HBM (humane biomonitoring)-campagnes werd algemene aandacht aan deze problematiek gegeven doorheen de verschillende cycli. In voorgaande HBM-cycli werd aangetoond dat deelnemers met hogere belasting aan dioxines en dioxine-achtige PCB's vaker aangaven eieren uit eigen tuin te eten en kon via de vragenlijsten ook de link met (hout)verbranding buitenshuis gelegd worden. Ook in de huidige cyclus (2022-2027) zal hier specifieke aandacht aan besteed worden.

Er werden specifieke onderzoeken hierrond uitgevoerd waarbij zowel de methodiek als het meten van de impact en mogelijkheden van maatregelen tegen deze blootstelling (zoals filters) werden nagegaan. Blootstelling aan verbrandingspolluenten kan gemeten worden in het lichaam, maar het is niet altijd eenduidig om specifiek de blootstelling aan houtverbrandingsrook vast te stellen.

Graag verwijzen we in dit verband ook naar de onderzoeksresultaten in het eindrapport "[Invloed van houtkachels op kwaliteit van de binnenlucht en humane biomonitoring metingen](#)" (Departement Omgeving, 2020).

10. Bij vragen over de gezondheidsimpact van houtstook kunnen burgers terecht bij de medisch milieukundige van het Logo van hun regio. Zij geven advies op basis van de info op onder andere "[www.vmm.be/houthetgezond](#)" en "[www.gezondbinnen.be](#)". Daarnaast verwijzen ze naar materialen die binnen de Green Deal ontwikkeld zijn, zoals de code van goede praktijk voor huishoudelijke houtverbranding of de leidraad met het stappenplan voor de aanpak van hinderklachten. In dit stappenplan voor hinderklachten is de eerste lijn voor klachten de milieudienst van de gemeente of stad.

Op de website van het Departement Omgeving "[hoe-pak-je-klachten-rond-hinder-van-houtkachels-aan](#)" wordt een overzicht gegeven over hoe met klachten rond geur- en/of rookhinder om te gaan.

Daarnaast geeft de website van het Vlaams Instituut Gezond Leven ook een overzicht van de mogelijke gezondheidseffecten ([gezondleven.be/themas/gezondheid-en-milieu/gezond-binnen/andere/stoken](#)).

Deelnemers aan de HBM-campagnes kunnen een individuele consultatie bij een arts vragen voor meer duiding bij hun resultaten.

11. Het langdurig sluiten van de ventilatie-openingen of -roosters is hierbij inderdaad geen optie omwille van de nefaste gevolgen voor het binnenklimaat in huis.

Deze problematiek werd grondig onderzocht, aangepakt via diverse voorbereidende studies in uitvoering van de Green Deal Huishoudelijke Houtverwarming en heeft inmiddels onder meer geleid tot volgende belangrijke realisaties:

- o [Code van goede praktijk voor huishoudelijke houtverwarming](#), met tips en adviezen inzake correct gebruik/stookgedrag en onderhoud van houtstooktoestellen;
- o [Leidraad voor het voorkomen en beperken van hinder van rook afkomstig van huishoudelijke houtverwarmingstoestellen](#), met een goede afvoer van rookgassen en de correcte locatie van de schouwmonden van houtstooktoestellen ten opzichte van de locatie van de luchttoevoeropeningen van ventilatiesystemen;
- o [Leidraad met stappenplan voor betere aanpak van hinderklachten van houtkachels](#), met informatie over de stappen die je als particulier kan ondernemen wanneer je hinder van houtstook ondervindt;
- o [Leidraad voor vrederechters](#), met handvaten voor vrederechters ter beoordeling van bovenmatige hinder van houtstook;
- o De uitbouw van de website www.vmm.be/houthetgezond met informatie over de milieu-impact van huishoudelijke houtstook, de wettelijke beperkingen ervan, stooktips voor minder uitstoot en minder rookhinder en de mogelijke alternatieven, veel gestelde vragen, en tal van andere communicatie- en sensibiliseringsacties;
- o Actualisering van de fiches 'Bouw gezond', ontworpen voor architecten met informatie over manieren om je huis gezond te bouwen. De actualisering van de fiches werd eind 2023 afgerond met inbegrip van nieuwe fiches die specifiek over de hinderproblematiek van houtstook handelen. De geactualiseerde fiches zullen binnenkort gepubliceerd worden.